

Handläggare:
Agneta Söder
agneta.soder@fub.se

Utbildningsdepartementet
U2026/00068

Remissvar Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)

Sammanfattning

FUB menar att utredningen inte alls har identifierat eller analyserat de särskilda förutsättningarna som rektorer i den anpassade skolan har. De leder en mycket komplex verksamhet samt står idag inför en särskild utmaning i och med den stora bristen på behöriga lärare inom skolformen. Vi ser behov av att tydliggöra och reglera deras villkor på samma sätt som rektorer i övriga skolformer. Vidare uppmanar vi regeringen att omgående utreda om hur behörighetskrisen i den anpassade skolan ska lösas.

Utgångspunkter enligt Funktionsrättskonventionen och den nationella funktionshinderpolitiken

Sveriges åtaganden enligt Funktionsrättskonventionen och Barnkonventionen innebär att staten ska säkerställa rätten till en tillgänglig, inkluderande och likvärdig utbildning för alla barn och elever. Det omfattar såväl individuellt anpassat stöd som en skol- och lärmiljö vilken möjliggör utveckling, delaktighet och lärande på lika villkor. En central del för att skapa bästa förutsättningar för alla barn och elever är fungerande styrning, organisering och ledning av skolan utifrån de faktiska förutsättningarna för och behoven hos olika elevgrupper.

FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har i sina rekommendationer till Sverige återkommande pekat på brister i tillgången till tidiga, samordnade och individuellt anpassade insatser samt i kontinuitet och likvärdighet för barn och elever med omfattande stödbehov. Även den nationella funktionshinderpolitiken genom den pågående strategin för systematiskt uppföljning betonar jämlika villkor för personer med funktionsnedsättning. Specifikt ska samhället, inklusive utbildningssystemet, utformas utifrån principerna om universell utformning; att åtgärda befintliga brister i tillgänglighet; att säkerställa individuella stödinsatser som stärker individens självständighet samt att förebygga och motverka diskriminering. Det innebär i förlängningen krav på att skolans lednings- och styrningsstrukturer är anpassade så att varje barns och elevs rättigheter kan realiseras i praktiken.

FUB: övergripande synpunkter på utredningens förslag

FUB är i grunden positiva till att rektors pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen och att uppdraget därmed tydliggörs. Men vi anser att utredningen inte alls tagit sikte på de särskilda förutsättningar som rektorer i den anpassade skolan har. Det är med den utgångspunkten vi lämnar våra synpunkter.

Rektorer i den anpassade skolan möter en stor variation inom elevgruppen. Elever har till exempel olika kognitiva förutsättningar och olika sätt att kommunicera, vilket i sig innebär att elevgruppen har komplexa stödbehov, där individualisering av stöd är en grundläggande förutsättning för hela verksamheten. All personal behöver ha kunskap om varje individs specifika förutsättningar och behov; lärare måste ha specialpedagogisk kompetens, och personaltäthet måste vara hög. Rektor behöver även leda arbetet i den samverkan med andra aktörer som finns runt barn och elever i den anpassade skolan. Med fog kan sägas att rektorer i den anpassade skolan leder en särskilt komplex verksamhet.

Rektors största utmaning: behörighetskrisen i den anpassade skolan

Som pålaga på att leda en redan komplex verksamhet, står många rektorer i den anpassade skolan idag inför faktumet att det inte finns behöriga lärare. I den anpassade grundskolan är endast 14 procent av lärarna behöriga, jämfört med 73 procent i grundskolan, och 17 procent är behöriga i den anpassade gymnasieskolan mot drygt 82 procent i gymnasieskolan.¹ Vi menar att det vilar ett tungt ansvar på huvudmän, statliga myndigheter och regering att omgående vidta åtgärder för att åtgärda detta.

FUB anser först och främst att regeringen ska utreda hur bristen på behöriga lärare i den anpassade skolan kan lösas och därefter ta fram en nationell handlingsplan med konkreta åtgärder innefattande både nationell och lokal nivå.

FUB anser vidare att förslagen i det här betänkande bör kompletteras att även innefatta de förutsättningar och utmaningar som rektorer i den anpassade skolan har. Dessa ska på samma sätt som liggande förslag tydliggöras i lagstiftningen så att även rektorer i den anpassade skolan ges bästa utgångspunkt att leda den komplexa verksamhet som den anpassade skolan är.

¹ [Skolverket, Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning – läsåret 2025/26, 2026](#)

Slutligen menar vi att det bekymmersamt att den anpassade skolan ofta förbises i utredningar, förslag och beslut, vilket också tydliggörs i det här betänkandet, samtidigt som ett genomgripande reformarbete just nu pågår inom hela skolväsendet. Som konsekvens ser vi en påtaglig risk att barn och elever med IF inte ges samma förutsättningar till en likvärdig utbildning som andra barn och elever, inte heller att de får sina rättigheter tillgodosedda.

För Riksförbundet FUB

Christina Heilborn
Förbundssekreterare

Riksförbundet för barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning, FUB är en intresseorganisation som arbetar för att barn, ungdomar och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning ska kunna leva ett gott liv. Vi är cirka 26 000 medlemmar i lokalföreningar runt om i landet. Personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga är medlemmar i FUB liksom många andra som delar vår grundsyn.